

IMPOZITAREA MICROÎNTRERINDERILOR ÎN ROMÂNIA. STRATEGIE FISCALĂ SAU FISCALITATE CONJUNCTURALĂ?



Lect. univ. dr. Ramona CIOBANU

Abstract

Small and medium-sized enterprises or SMEs represent 99% of enterprises in the European Union, ensuring the manifestation of entrepreneurial spirit and free initiative in the European space. Given their importance from a social, economic, competitive and fiscal point of view, SMEs are the subject of the Union's concerns to find the most suitable instruments to support them. Romania follows the policies of the Union regarding SMEs, adapting its legislation and establishing support mechanisms for them in accordance with European norms and practices, taking into account the specifics of the economy and the problems faced by Romanian micro-enterprises. The most acute aspects are those related to the financial inclusion of micro-enterprises and those related to the stability and predictability of tax legislation. The taxation of micro-enterprises in Romania is intended to be a favorable one, being regulated in addition to the corporate income tax, at a rate of 16%, also the micro-sized enterprises income tax, in small rates, between 1% and 3%. However, the frequent changes of the rules regarding this last tax, even the year and the amendment, generates obvious difficulties for micro-sized enterprises and makes us ask ourselves questions about the solidity of the foundation of the decision to amend.

Keywords: SMEs, micro- sized enterprises, tax

1. Întreprinderile mici și mijlocii în economia actuală

Întreprinderile mici și mijlocii sau IMM-urile (*Small and medium-sized enterprises - SMEs*) reprezintă 99 % dintre întreprinderile din Uniunea Europeană, asigurând manifestarea spiritului antreprenorial și a liberei inițiative în spațiul european. Cu cei aproximativ 100 milioane de angajați, asigură mai mult de 2/3 din locurile de muncă din Uniune și operează preponderent la nivel național, puține dintre ele fiind angajate în activități economice transfrontaliere. Având în vedere importanța lor din punct de vedere social, economic, concurențial și fiscal, IMM-urile fac obiectul normelor europene în domenii precum fiscalitate, concurență și ajutoare de stat ori dreptul societăților comerciale. Totodată, au fost adoptate directive

privitoare la efectuarea plăților, facturarea electronică, participarea IMM-urilor la achizițiile publice, reducerea obligațiilor de raportare financiară și a sarcinilor administrative pentru a sprijini creșterea eficienței acestora.

Comisia CE a adoptat *Recomandarea 2003/361/CE privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii*, oferind un cadru care să asigure coerență între legislațiile statelor membre. Definiția este importantă pentru că se pune problema politicilor Uniunii în această materie, inclusiv cea privind accesarea fondurilor structurale și de cercetare de către aceste întreprinderi și, în acest context, pe baza ei se stabilește eligibilitatea la accesarea fondurilor europene. În anul 2008 Comisia a adoptat *Small Business Act (SBA)*, document care stabilește un set de 10 principii menite să ghideze atât instituțiile europene, cât și statele membre în stabilirea unor politici de sprijinire a IMM-urilor¹.

Având în vedere că una dintre cele mai spinoase probleme cu care se confruntă acești operatori economici este accesul la sursele de finanțare, în anul 2011 Comisia elaborează *Un plan de acțiune pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al IMM-urilor*², stabilind ca surse de finanțare pentru IMM-uri trei fonduri importante: COSME care privește garantarea împrumuturilor și are un buget de 1,4 miliarde euro, ORIZONT 2020 care privește cercetarea/inovarea și are un buget de 3,8 miliarde euro și Europa creativă care vizează cultura și audiovizualul și are un buget de 2,4 miliarde euro. Acest plan a fost urmat de diversificarea ofertei de finanțare pentru IMM-uri de către Banca Europeană de Investiții (BEI) și Fondul European de Investiții (FEI). Totodată, Comisia Europeană prin *Actul privind piața unică II*, adoptat în 2012, a stabilit *Acțiunea cheie 6: Stimularea investițiilor pe termen lung în economia reală prin facilitarea accesului la fondurile de investiții pe termen lung* care prezintă angajamentul acesteia de a asigura utilizarea fondurilor structurale ca soluție la problema finanțării³.

*Cea mai recentă inițiativă o reprezintă Comunicarea Comisiei Europene din decembrie 2023 care prevede un pachet de măsuri de sprijinire a IMM-urilor care include: un Regulament pentru întârzierile la plată, o Directivă pentru simplificarea impunerii și un Set de măsuri care să reducă birocrăția și să crească accesul la finanțare și forță de muncă specializată/calificată*⁴.

¹ Comisia Comunităților Europene, *Gândeți mai întâi la scară mică: Prioritate pentru IMM-uri. Un Small Business Act pentru Europa*, 26.06.2008, COM (2008)394 final, p. 5, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:ro:PDF>.

² A se vedea Comisia Europeană, *Un plan de acțiune pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al IMM-urilor*, Bruxelles, 7.12.2011 COM(2011) 870 final, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0870:FIN:RO:PDF>.

³ Comisia Europeană, *Actul privind piața unică II*, Bruxelles, 3.10.2012 COM(2012) 573 final, p. 11, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0573&from=DE>.

⁴ European Commission, *SME Relief Package*, Strasbourg, 12.09.2023 COM(2023) 535 final, p. 2, https://single-market-economy.ec.europa.eu/document/download/8b64cc33-b9d9-4a73-b470-8fae8a59dba5_en?filename=COM_2023_535_1_EN_ACT_part1_v12.pdf&prefLang=ro.

România urmează politicile Uniunii privitoare la IMM-uri, adaptându-și legislația și stabilind mecanisme de sprijin⁵ pentru acestea în concordanță cu normele și practicile europene.

În acord cu definiția dată de Comisie IMM-urilor în Recomandarea nr. 2003/361/CE, *Legea nr. 346/2006 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii* definește IMM-urile după cum urmează:

„Art. 4. - (1) *Întreprinderile mici și mijlocii se clasifică, în funcție de numărul mediu de salariați și de cifra de afaceri anuală netă sau activele totale pe care le dețin, în următoarele categorii:*

a) *microîntreprinderi - au până la 9 salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă sau dețin active totale de până la 2 milioane euro, echivalent în lei;*

b) *întreprinderi mici - au între 10 și 49 de salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă sau dețin active totale de până la 10 milioane euro, echivalent în lei;*

c) *întreprinderi mijlocii - au între 50 și 249 de salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă de până la 50 milioane euro, echivalent în lei sau dețin active totale care nu depășesc echivalentul în lei a 43 milioane euro.”*

În ceea ce privește impozitarea veniturilor persoanelor juridice, Codul fiscal reglementează impozitul pe profit, în cotă de 16%, și impozitul pe veniturile microîntreprinderilor, în cote de 1% și 3%, acesta din urmă fiind mai favorabil contribuabililor din perspectiva cotelor aplicabile. Cu toate acestea, având în vedere regimul veniturilor și al cheltuielilor stabilit de Codul fiscal în cazul celor două impozite, pentru întreprinderile cu cheltuieli mari, preponderent de producție, mai favorabilă este aplicarea impozitului pe profit. Iată de ce este important dacă unul sau altul dintre aceste impozite este obligatoriu sau opțional.

Pentru că fiscalitatea este alături de finanțare un punct de maxim interes pentru orice operator economic și cu atât mai mult pentru microîntreprinderi, prezentăm în continuare evoluția reglementării impozitului pe veniturile microîntreprinderilor, precum și reglementarea actuală.

2. Impozitarea microîntreprinderilor în retrospectivă

În accepțiunea Codului fiscal, în toate reglementările care au fost în vigoare până în prezent, microîntreprinderea a fost definită ca fiind *o persoană juridică română* care îndeplinește cumulativ anumite condiții, la data de 31 decembrie a anului fiscal precedent.

⁵ Spre exemplu, în decembrie 2023 au fost lansate 3 programe noi pentru IMM-uri: Programul național de microindustrializare, Programul de dezvoltare a activităților de comercializare a produselor și serviciilor de piață, Programul de accelerare a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, <https://economie.gov.ro/vesti-bune-la-final-de-an-meat-anunta-lansarea-a-trei-programe-de-finantare-dedicat-imm-urilor-din-romania/>.

De-a lungul timpului condițiile au vizat activitățile desfășurate, capitalul social, numărul de salariați ai societății comerciale, nivelul veniturilor realizate, solvabilitatea și conformarea la legislația fiscală.

Cât privește *activitățile desfășurate*, anumite activități au fost fie exceptate de la aplicarea dispozițiilor referitoare la impozitul pe veniturile microîntreprinderii, lor fiindu-le aplicabile dispozițiile referitoare la impozitul pe profit, fie condiționate de anumite criterii precum venituri realizate ori proveniența lor. Este vorba, în principiu, despre activități bancare, asigurări, reasigurări și intermediere în asigurări și reasigurări, piață de capital, consultanță și management, activități de explorare, dezvoltare, exploatare a zăcămintelor de petrol și gazelor naturale, jocuri de noroc, HORECA. Observăm că este vorba despre activități care presupun, de regulă, o anumită anvergură financiară ori acest tip de impozit se dorește a proteja microîntreprinderile.

Condițiile referitoare la *capitalul social* au vizat într-o primă etapă excluderea de la aplicarea acestui impozit a persoanelor juridice în care capitalul este deținut de stat ori unitățile administrativ-teritoriale, în timp adăugându-se reglementări referitoare la titularii fracțiunilor de capital astfel încât să nu se uzeze abuziv de reglementarea favorabilă a impozitării microîntreprinderilor prin înființarea mai multor societăți comerciale care ar putea fi calificate astfel, eludând aplicarea dispozițiilor privitoare la impozitul pe profit.

Numărul de salariați pe care-i are persoana juridică a fost luat în considerare de-a lungul timpului, de la niciun salariat la 1 sau mai mulți salariați, acest număr fiind corelat de regulă cu cotele de impozitare, dorindu-se stimularea creșterii gradului de ocupare a forței de muncă. Prin salariat se înțelege, persoana angajată cu contract individual de muncă cu normă întreagă, potrivit Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Pentru îndeplinirea condițiilor referitoare la salariați, Codul fiscal a fost modificat sau completat succesiv cu norme referitoare la norma întreagă sau timp parțial, perioadele de suspendare a contractelor individuale de muncă ori termenele până la care condiția referitoare la salariați trebuie îndeplinită.

Veniturile realizate, respectiv plafonul avut în vedere pentru ca o persoană juridică să fie calificată microîntreprindere, au fost modificate de mai multe ori, fie în sensul majorării, fie în sensul reducerii. Astfel, Codul fiscal a stabilit succesiv, spre exemplu, după depășirea perioadei de criză economico-financiară, următoarele plafoane:

- 2013 - 65.000 euro
- 2015 - 100.000 euro
- 2017 - 500.000 euro
- 2018 - 1.000.000 euro
- 2019 - 500.000 euro

Creșterea plafonului a vizat creșterea numărului de societăți comerciale, de regulă societăți cu răspundere limitată, beneficiare ale reglementărilor privitoare la impozitul pe venitul microîntreprinderilor și consolidarea acestui sector. Creșterea plafonului veniturilor la 1.000.000 de euro a lărgit atât de mult sfera beneficiarilor încât am putea să ne întrebăm dacă atât de prospere au devenit microîntreprinderile încât să se impună mărirea plafonului sau dacă firmele beneficiare mai sunt oare realmente microîntreprinderi? Desigur, nu uităm că vorbim despre economia României, chiar dacă este adevărat că în perioadele respective țara noastră a avut performanțe economice notabile.

Solvabilitate și conformare. Codul fiscal a exceptat constant de la aplicarea acestui impozit persoanele juridice aflate în dizolvare, urmată de lichidare, înregistrată în Registrul Comerțului sau la instanțele judecătorești și, mai nou, pe cele care nu se conformează legislației financiare, fiscale și contabile prin nedeplinirea situațiilor financiare, potrivit legii.

Regulile de aplicare, de intrare sau ieșire din sistemul aplicării acestui impozit, caracterul opțional sau obligatoriu al acestuia, dar și cotele au constituit și ele în mod constant obiect al modificărilor. Cotele au variat între 1% și 3%, în diferite variante și combinații, cu diferite condiționări, adesea în funcție de numărul de salariați și, mai nou, în funcție de nivelul veniturilor realizate și tipul activității desfășurate. Condiționarea cotei în funcție de veniturile realizate este o idee generoasă menită să-i protejeze pe cei cu venituri reduse, contribuind cu această măsură fiscală la rămânerea lor pe piață, dar există și pericolul diminuării bazei impozabile pentru a beneficia de cota mai mică.

Putem observa că unele modificări au fost impuse de realitatea mediului de afaceri, dar putem lesne să ne dăm seama că altele au intervenit ca urmare a nevoilor bugetare sau ca urmare a impactului financiar redus al normelor existente. Putem conchide că Titlul III al Codului fiscal referitor la microîntreprinderi a cunoscut o dinamică permanentă care, sub numeroase aspecte, coroborate și cu alte modificări legislative, fac viața grea antreprenorilor din România, mulți dintre ei simțindu-se pe nisipuri mișcătoare atunci când vine vorba despre stabilitate și predictibilitate fiscală, condiție importantă a eficienței lor.

3. Definiția microîntreprinderii în lumina Codului fiscal

Sintetizând⁶ dispozițiile art. 47 alin. (1) Cod fiscal, putem afirma că microîntreprinderea este *persoana juridică română* care îndeplinește cumulativ următoarele condiții, la data de 31 decembrie a anului fiscal precedent:

⁶ Putem critica dispozițiile Codului fiscal privitoare la impozitul pe veniturile microîntreprinderilor, ca de altfel multe alte dispoziții, ca fiind alambicate, complicat formulate, cu numeroase norme de trimitere, cu excepții la excepții, fiind un instrument deloc simplu de utilizat, cu atât mai

- a realizat venituri care nu au depășit echivalentul în lei a 500.000 de euro, cursul de schimb folosit pentru calculul echivalenței fiind cel valabil la închiderea exercițiului financiar în care s-au înregistrat veniturile⁷; veniturile realizate de persoana juridică analizată se cumulează cu veniturile realizate de întreprinderile legate⁸;
- capitalul social este deținut de alte persoane decât statul și unitățile administrativ-teritoriale;
- nu se află în dizolvare, urmată de lichidare, înregistrată în Registrul Comerțului sau la instanțele judecătorești;
- realizează venituri în proporție de peste 80% din alte activități decât cele de consultanță și management, cu excepția activităților de contabilitate, audit financiar și consultanță în domeniul fiscal;
- are cel puțin 1 salariat⁹; persoanele juridice nou înființate pot opta pentru impozitul pe venitul microîntreprinderii dacă această condiție este îndeplinită în termen de 30 de zile de la data înregistrării în Registrul Comerțului;
- în cazul în care există asociați care dețin direct sau indirect mai mult de 25% din titlurile de participare sau drepturile de vot, persoana juridică este stabilită ca fiind cea care va fi impozitată ca microîntreprindere;
- a depus situațiile financiare, potrivit legii.

mult cu cât se adresează microîntreprinderilor care nu au divizii juridice și contabile puternice, grija lor cea mai mare fiind supraviețuirea, nu alocarea unor fonduri importante pentru dezlegarea enigmelor fiscale, contabile, tehnice ori de altă natură generate de legislație.

⁷ Cele care depășesc acest plafon vor plăti impozit pe profit.

⁸ Potrivit art. 4⁴ alin. (1) din *Legea nr.346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii*, „Întreprinderile legate sunt întreprinderile între care există oricare dintre următoarele raporturi: a) o întreprindere deține majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau ale asociațiilor celeilalte întreprinderi; b) o întreprindere are dreptul de a numi sau de a revoca majoritatea membrilor consiliului de administrație, de conducere ori de supraveghere a celeilalte întreprinderi; c) o întreprindere are dreptul de a exercita o influență dominantă asupra celeilalte întreprinderi, în temeiul unui contract încheiat cu aceasta întreprindere sau al unei clauze din statutul acesteia; d) o întreprindere este acționară sau asociată a celeilalte întreprinderi și deține singură, în baza unui acord cu alți acționari ori asociați ai acelei întreprinderi, majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau asociațiilor întreprinderii respective”.

⁹ Potrivit art. 51 alin. (4) Cod fiscal, „Condiția se consideră îndeplinită și în cazul microîntreprinderilor care:

a) au persoane angajate cu contract individual de muncă cu timp parțial dacă fracțiunile de normă prevăzute în acestea, însumate, reprezintă echivalentul unei norme întregi;

b) au încheiate contracte de administrare sau mandat, potrivit legii, în cazul în care remunerația acestora este cel puțin la nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată”.

De asemenea, potrivit art. 52 alin. (3) Cod fiscal, dacă microîntreprinderea are un singur salariat, iar raportul de muncă al acestuia încetează, condiția privitoare la salariat se consideră îndeplinită dacă, în termen de 30 de zile de la încetarea raportului de muncă, este angajat un nou salariat cu contract individual de muncă pe durată nedeterminată sau pe durată determinată pe o perioadă de cel puțin 12 luni.

4. Regulile aplicabile impozitului pe venitul microîntreprinderilor în anul 2023

Dreptul de opțiune între impozitul pe venitul microîntreprinderilor și impozitul pe profit. Potrivit dispozițiilor art. 47 alin. (1) Cod fiscal, aplicabile de la 1.01.2024, impozitul pe venitul microîntreprinderilor este *opțional*, astfel încât *persoanele juridice române* care îndeplinesc condițiile precizate mai sus la data de 31 decembrie¹⁰ pot opta să plătească anul următor acest impozit. De reținut este că opțiunea nu poate fi exercitată în cursul anului fiscal, ci numai la sfârșitul acestuia pentru anul următor ceea ce este și firesc întrucât condițiile microîntreprinderii trebuie îndeplinite la data de 31 decembrie. Opțiunea se comunică organelor fiscale competente până la data de 31 martie inclusiv a anului pentru care se plătește impozitul pe veniturile microîntreprinderilor.

Excludere de la beneficiul opțiunii. O serie de persoane juridice *nu se pot prevala* de această formă de impozitare a veniturilor, după cum urmează [art. 47 alin. (3)]:

- a) Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- b) Fondul de compensare a investitorilor;
- c) Fondul de garantare a pensiilor private;
- d) Fondul de garantare a asiguraților;
- e) entitatea transparentă fiscal cu personalitate juridică;
- f) bănci;
- g) asigurători, reasigurători și intermediari în activitatea de asigurare, cu excepția intermediarilor secundari care au realizat venituri din activitatea de distribuție de asigurări/reasigurări în proporție de până la 15% inclusiv din veniturile totale;
- h) persoana juridică care desfășoară activități în domeniul jocurilor de noroc;
- i) persoana juridică care desfășoară activități de explorare, dezvoltare, exploatare a zăcămintelor de petrol și gazelor naturale.

Acestora li se vor aplica dispozițiile Codului fiscal privitoare la impozitul pe profit.

Totodată, cele din domeniul HORECA, respectiv hotelurile și alte facilități de cazare, restaurantele, unitățile de catering și alte servicii de alimentație, precum și barurile care în cursul anului obțin *venituri și din alte activități* vor plăti pentru acestea impozit pe profit începând cu trimestrul în care este îndeplinită oricare dintre următoarele condiții:

- a) realizează venituri din consultanță și/sau management în proporție de peste 20% inclusiv din veniturile totale;
- b) desfășoară activitățile de la art. 47 alin. (3) lit. f) - i), activități pe care le-am precizat mai sus;

¹⁰ În România, anul fiscal corespunde anului calendaristic, adică începe la 1 ianuarie și se încheie la 31 decembrie.

c) veniturile din alte activități au depășit echivalentul în lei a 500.000 euro.

Persoana juridică nou-înființată poate opta să plătească impozit pe veniturile microîntreprinderilor începând cu primul an fiscal dacă sunt îndeplinite condițiile privitoare la capital și asociați, iar cea privitoare la salariat este îndeplinită în termen de 30 de zile inclusiv de la data înregistrării în Registrul Comerțului.

Cotele de impozitare. Impozitul pe veniturile microîntreprinderilor va fi aplicat în următoarele cote [art. 51 alin. (1)]:

a) 1% pentru microîntreprinderile care realizează venituri care nu depășesc 60.000 euro inclusiv;

b) 3%, pentru microîntreprinderile care (1) realizează venituri peste 60.000 euro sau (2) care desfășoară ca activități principale sau secundare activități din domeniu IT și HORECA, dar și pentru veniturile obținute de avocați, medici de medicină generală, medici specialiști, stomatologi, precum și pentru veniturile care provin din alte activități referitoare la sănătatea umană.

Leșire din sistemul de impunere al veniturilor microîntreprinderilor. Microîntreprinderea care a optat pentru impozitul pe venitul microîntreprinderilor va ieși din acest sistem de impunere și va plăti impozit pe profit începând cu trimestrul în care a avut loc modificarea condițiilor.

Baza impozabilă. Baza impozabilă a impozitului pe veniturile microîntreprinderilor o constituie *veniturile din orice sursă*, din care se scad *veniturile neimpozabile* prevăzute la art. 53 Cod fiscal.

Microîntreprinderile sunt obligate să țină evidența amortizării fiscale. Este vorba despre cheltuielile aferente achiziționării, producerii și construirii mijloacelor fixe amortizabile, precum și despre investițiile efectuate la acestea și care se recuperează din punct de vedere fiscal potrivit dispozițiilor art. 28 Cod fiscal.

La calculul bazei impozabile sunt incluse cheltuielile făcute pentru achiziționarea aparatelor de marcat fiscale, considerate *cheltuieli deductibile*. Codul fiscal prevede și *cheltuieli deductibile parțial* adică cele pentru care se acordă deduceri fiscale. Sunt incluse în această categorie sponsorizările, realizate potrivit Legii nr. 32/1994 privind sponsorizarea, modificată și completată, pentru susținerea entităților nonprofit și a unităților de cult care la data încheierii contractului de sponsorizare sunt înscrise în Registrul entităților/unităților de cult pentru care se acordă deduceri fiscale¹¹, bursele elevilor școlarizați în învățământul profesional-dual în conformitate cu Legea educației naționale nr. 1/2011, modificată și completată, cheltuielile privind bunuri, mijloace financiare și servicii acordate Fondului Națiunilor Unite Pentru Copii - UNICEF, precum și altor organizații internaționale care își desfășoară activitatea potrivit prevederilor unor acorduri speciale la care România este parte.

Depunerea declarației fiscale și plata impozitului. Calculul și plata impozitului pe veniturile microîntreprinderilor se efectuează trimestrial, până la data de 25 in-

¹¹ <https://www.anaf.ro/RegistrulEntitatilorUnitatilorCult/>.

clusiv a lunii următoare trimestrului pentru care se calculează impozitul. Microîntreprinderile au obligația de a depune, până la termenul de plată a impozitului, declarația de impozit pe veniturile microîntreprinderilor.

Concluzii

Având în vedere rolul lor revigorant asupra mediului de afaceri, contribuția lor la activitatea economico-financiară, precum și faptul că prin această activitate rezolvă numeroase probleme sociale, IMM-urile ocupă un loc important în strategia socio-economică a Uniunii Europene, dar și în restul lumii¹².

Ele activează în domenii precum agricultura, zootehnia, activități piscicole, viticole, silvice, reparații autovehicule, industria ușoară, mici activități de producție industrială, transporturi, turism, meserii, servicii, profesii liberale, activități științifice și tehnice, comerț. Sursele lor de finanțare¹³ sunt, în cele mai multe cazuri, veniturile proprii¹⁴, dar și împrumuturi bancare, leasing, factoring, capital de risc, tranzacții cu titluri de valoare, fonduri și garanții guvernamentale, iar pentru statele membre ale Uniunii, fondurile europene. Intrarea și rămânerea lor pe piață nu este facilă, principalele probleme cu care se confruntă fiind: finanțarea și achiziția de noi tehnologii, managementul logistic¹⁵, eficiența, competiția și

¹² Pentru SUA, a se vedea, spre exemplu, The White House, *Investing in America Means Investing in America's Small Businesses*, <https://www.whitehouse.gov/cea/written-materials/2023/05/01/investing-in-small-businesses/> ; U.S. Chamber of Commerce, *The U.S. Chamber Is a Big Champion for Small Business*, <https://www.uschamber.com/small-business/chamber-works-hard-every-day-for-small-business>; pentru alte state, membre ale OECD, a se vedea OECD, *Small businesses, job creation and growth: facts, obstacles and best practices*, <https://www.oecd.org/cfe/smes/2090740.pdf>.

¹³ Pentru detalii, a se vedea Katarzyna Kochel, Alicja Przyborowska, Tomasz Raczkowski, *Sources of funding and forms of financial support available to SMEs*, în *Small and medium-sized enterprises in the European Union: development challenges in 2014-2020 perspective*, Lodz University of Technology Monographs 2014, p. 29 și urm., https://www.researchgate.net/publication/283153066_Small_and_Medium-Sized_Enterprises_in_the_European_Union_Development_Challenges_in_2014-2020_Perspective#fullTextFileContent.

¹⁴ În România, structura pe surse de finanțare pentru IMM-uri cuprindea la sfârșitul anului 2020, 88,9% surse proprii; 8,3% credite interne; 0,4% credite externe; 0,5% buget de stat și bugete locale; capital străin 0,2% și alte surse 0,8%, ceea ce este destul de descurajator pentru demararea și menținerea activității.

Pentru detalii privind IMM-urile în România, a se vedea Institutul Național de Statistică, *Întreprinderile mici și mijlocii în economia românească. Anul 2021*, INS 2023,

https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/intreprinderi_mici_si_mijlocii_in_economia_romaneasca_anul_2021.pdf.

¹⁵ *Managementul logistic* privește activități precum gestionarea patrimoniului, decizii privind achiziții, tipuri de produse, desfacerea, angajarea forței de muncă, toate fiind apanajul proprietarului/antreprenorului care este și manager. Aceste decizii necesită studii, abilități, experiență, activități de formare, acces la informații. Asocierea IMM-urilor și constituirea așa-numitelor *cluster*e pentru a împărtăși soluții la problemele cu care se confruntă, dar și pentru dialogul cu instituțiile publice este importantă.

păstrarea clientelei, atragerea de forță de muncă specializată, activitățile de formare și informare, schimbarea frecventă a regulilor jocului sau instabilitatea legislativă, inclusiv a celei fiscale, fiscalitate ridicată, birocrăție, lipsa de transparență a instituțiilor publice, corupția, iar pentru Uniunea Europeană, inabilitatea de a absorbi fondurile europene. Din cauza acestor probleme, mai puțin de jumătate din firmele mici nou-înființate reușesc să supraviețuiască mai mult de cinci ani și dintre acestea doar un procent mic se dezvoltă în firme de anvergură. Soluțiile identificate de OECD¹⁶ și considerate bune-practici în materie de IMM-uri sunt axate pe:

- Sprijin pentru a asigura accesul pe piața națională și internațională,
- Acces la procedura achizițiilor publice pentru a putea încheia și ele contracte cu statul,
- Incluziune financiară prin politici și programe guvernamentale de sprijinire financiară a IMM-urilor, sprijin financiar direct sau garanții guvernamentale, intervenția statului ca intermediar între IMM-uri și bănci, societăți de asigurare, bănci cooperative pentru a asigura condiții avantajoase de creditare și echitate în finanțarea firmelor nou-înființate,
- Fiscalitate – evitarea fiscalității împovărătoare, simplificarea procedurilor,
- Climat economic – stabilitatea legislației și reducerea birocrăției,
- Tehnologie – sprijin pentru soluții tehnologice novatoare care să le sporească eficiența,
- Sprijin pentru dezvoltarea activităților locale,
- Organizarea unor acțiuni de formare care să asigure un management de calitate.

În ceea ce privește România, în perioada 2016-2020, numărul IMM-urilor active a cunoscut un trend crescător, numărul cel mai mare fiind înregistrat în regiunea București-Ilfov, iar numărul cel mai mic în regiunea sud-vest Oltenia, diferența dintre aceste zone fiind uriașă, respectiv 148.930 de întreprinderi față de 45.029 în anul 2020. Domeniile în care au fost constituite sunt agricultura, zootehnia, activitățile forestiere, pescuit, acvacultură¹⁷. În timp ce numărul microîntreprinderilor a

¹⁶ OECD, *op. cit.*, p. 3 și urm.; a se vedea, în acest sens, și Caio Piza ș.a., *The impact of business support services for small and medium enterprises on firm performance in low and middle-income countries. A meta Analysis*, în A Campbell Systematic Review 2016:01,

https://www.researchgate.net/publication/272814112_The_Impact_of_Business_Support_Services_for_Small_and_Medium_Enterprises_on_Firm_Performance_in_Low-_and_Middle-Income_Countries_A_Systematic_Review.

Preocupare pentru IMM-uri există și în alte organizații internaționale; a se vedea în acest sens, spre exemplu, Banca Mondială, *Micro, Small and Medium Enterprise (MSME) Finance*, <https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/05/msme-finance-expanding-opportunities-and-creating-jobs> și Națiunile Unite, *Micro, Small and Medium Sized Enterprises Day, 27 June*, <https://www.un.org/en/observances/micro-small-medium-businesses-day>.

¹⁷ Alexandra Diana Chirescu, *The analysis of the SMEs situation in Romania*, Revista Română de Statistică - Supliment nr. 7/2022, p. 115 și urm., <https://www.revistadestatistica.ro/supliment/2022/07/analiza-situatiei-imm-urilor-din-romania/>.

crescut cu 20,8%, ajungând să reprezinte 91% din totalul IMM-urilor, numărul celor mici a scăzut cu aproximativ 2%, iar numărul celor mijlocii a scăzut cu aproximativ 10%. Pandemia, războaiele și criza energetică au creat dificultăți serioase pentru o mare parte a mediului de afaceri astfel încât la finalul anului 2023 peste 60.000 de societăți comerciale au fost radiate¹⁸, cele mai multe fiind IMM-uri. Anul 2024 a debutat cu un protest masiv al fermierilor și transportatorilor, ale căror cereri se circumscriu problemelor cu care se confruntă în general IMM-urile, respectiv acces dificil la finanțare, fiscalitate excesivă, instabilitate legislativă, dobânzi bancare și prime mari de asigurare, concurența neloială de pe piața românească, toate acestea dovedind insuficiența Programelor și măsurilor guvernamentale în favoarea IMM-urilor, dar și pasivitatea sau ineficiența instituțiilor cu atribuții în domeniile critice, precum Autoritatea de Supraveghere Financiară, Consiliul Concurenței, Poliția, Autoritatea Vamală Română. Protestele din România nu au fost unele izolate în Europa, proteste similare având loc în mai toate statele membre ale Uniunii Europene, fapt care dovedește că raportul critic al Curții de Conturi a UE¹⁹ la adresa politicilor unionale privind IMM-urile a fost unul corect și că inițiativa Comisiei privind pachetul de măsuri pentru IMM-uri, adoptat în decembrie 2023, este necesar a fi implementat cât mai curând. Aceasta desigur în paralel cu efortul tuturor statelor membre de a găsi soluțiile cele mai potrivite pentru mediul lor antreprenorial.

Dintre toate problemele IMM-urilor, aspectele legate de finanțare, impozitare și stabilitatea legislației sunt cele mai sensibile și necesită soluții rod al unei viziuni pe termen mediu și lung, care să aibă în vedere impactul economic, social și financiar al acestora, soluții care să facă parte din strategii de dezvoltare locală, sectorială etc, nu măsuri izolate, contextuale, conjuncturale, insuficient fundamentate.

¹⁸ <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/onrc-pestes-60000-de-firme-au-fost-radiate-in-primele-11-luni-din-2023-s19751/>.

¹⁹ Curtea de Conturi a UE critică activitatea Comisiei care a luat puține măsuri pentru a crea legături între nevoile în materie de finanțare ale IMM-urilor și instrumentele financiare sprijinite de UE, iar informațiile pe care le deține cu privire la nevoile beneficiarilor sunt limitate. Deși aceștia au reușit să facă investiții cu ajutorul finanțărilor nerambursabile de la UE, există dezechilibre semnificative între statele membre, statele din nordul și vestul Europei atrăgând fonduri mai mari decât cele din sudul și estul Europei. UE a alocat 3 miliarde de euro pentru IMM-uri în perioada 2014-2020, instrumentul pentru IMM-uri fiind regândit pentru 2021-2027. Curtea de Conturi a Uniunii a recomandat îmbunătățirea unor aspecte precum selecția proiectelor, accelerarea măsurilor de dezvoltare a IMM-urilor și crearea unor legături cu alte instrumente financiare. Pentru detalii, Curtea de Conturi Europeană, *Raport special 02/2020: Instrumentul pentru IMM-uri*, <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/smes-innovation-2-2020/ro/>.

Bibliografie

1. Chirescu Alexandra Diana, *The analysis of the SMEs situation in Romania*, Revista Română de Statistică - Supliment nr. 6/2022, <https://www.revistadestatistica.ro/supliment/2022/07/analiza-situatiei-imm-urilor-din-romania/>;
2. Banca Mondială, *Micro, Small and Medium Enterprise (MSME) Finance*, <https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/05/msme-finance-expanding-opportunities-and-creating-jobs> CECAR, *Peste 60000 de firme au fost radiate în primele 11 luni din 2023*, <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/onrc-peste-60000-de-firme-au-fost-radiate-in-primele-11-luni-din-2023-s19751/>;
3. Comisia Comunităților Europene, *Gândiți mai întâi la scară mică: Prioritate pentru IMM-uri. Un Small Business Act pentru Europa*, 26.06.2008, COM (2008)394 final, [https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:ro:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:ro:PDF;);
4. Comisia Europeană, *Un plan de acțiune pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al IMM-urilor*, Bruxelles, 7.12.2011 COM(2011) 870 final, [https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0870:FIN:RO:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0870:FIN:RO:PDF;);
5. Comisia Europeană, *Actul privind piața unică II*, Bruxelles, 3.10.2012 COM(2012) 573 final, p. 11, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0573&from=DE](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0573&from=DE;);
6. Curtea de Conturi Europeană, *Raport special 02/2020: Instrumentul pentru IMM-uri*, <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/smes-innovation-2-2020/ro/>;
7. European Commission, *SME Relief Package*, Strasbourg, 12.09.2023 COM(2023) 535 fina, [https://single-market-economy.ec.europa.eu/document/download/8b64cc33-b9d9-4a73-b470-8fae8a59dba5_en?filename=COM_2023_535_1_EN_ACT_part1_v12.pdf&prefLang=ro](https://single-market-economy.ec.europa.eu/document/download/8b64cc33-b9d9-4a73-b470-8fae8a59dba5_en?filename=COM_2023_535_1_EN_ACT_part1_v12.pdf&prefLang=ro;);
8. Institutul Național de Statistică, *Întreprinderile mici și mijlocii în economia românească. Anul 2021, INS 2023*;
9. https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/intreprinderi_mici_si_mijlocii_in_economia_romaneasca_anul_2021.pdf;
10. Katarzyna Kochel, Alicja Przyborowska, Tomasz Raczkowski, *Sources of funding and forms of financial support available to SMEs, în Small and medium-sized enterprises in the European Union: development challenges in 2014-2020 perspective*, Lodz University of Technology Monographs 2014, https://www.researchgate.net/publication/283153066_Small_and_Medium-Sized_Enterprises_in_the_European_Union_Development_Challenges_in_2014-2020_Perspective#fullTextFileContent;
11. Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, <https://economie.gov.ro/vesti-bune-la-final-de-an-meat-anunta-lansarea-a-trei-programe-de-finanta-re-dedicate-imm-urilor-din-romania/>;
12. Națiunile Unite, *Micro, Small and Medium Sized Enterprises Day, 27 June*, <https://www.un.org/en/observances/micro-small-medium-businesses-day>;

13. OECD, *Small businesses, job creation and growth: facts, obstacles and best practices*, <https://www.oecd.org/cfe/smes/2090740.pdf>;

14. Caio Piza ș.a., *The impact of business support services for small and medium enterprises on firm performance in low and middle-income countries*, în *A Campbell Systematic Review 2016:01*, https://www.researchgate.net/publication/272814112_The_Impact_of_Business_Support_Services_for_Small_and_Medium_Enterprises_on_Firm_Performance_in_Low-_and_Middle-Income_Countries_A_Systematic_Review;

15. U.S. Chamber of Commerce, *The U.S. Chamber Is a Big Champion for Small Business*, <https://www.uschamber.com/small-business/chamber-works-hard-every-day-for-small-business>;

16. The White House, *Investing in America Means Investing in America's Small Businesses*, <https://www.whitehouse.gov/cea/written-materials/2023/05/01/investing-in-small-businesses/>;

17. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, modificată și completată;

18. Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, modificată și completată.